

Minipartiet tok makten

Partiet Nasjonal Samling (NS) ble stiftet 17. mai 1933.

NS var et miniparti da Tyskland okkuperte Norge, men vokste i løpet av tre år til en stor organisasjon i norsk målestokk. Til sammen 55 000 mennesker ble registrert som medlemmer i kortere eller lengre tid under okkupasjonen.

Geografisk sett fordelte NS-medlemmene seg ujevnt over Norge. Sogn og Fjordane hadde bare i underkant av 400 NS-

medlemmer. Partiets svakeste landsdel var Vestlandet. Oppslutningen var størst i kommuner i øvre Setesdal, det indre Østlandet og enkelte kommuner i Trøndelag og i Vadsø.

Flere menn meldte seg inn i NS i de første okkupasjonsår. Fra 1942 til krigens slutt var kvinnene i flertall blant de nyinnmeldte. Det var gjerne hustruer, mødre og døtre – familiene sluttet opp ettersom den sosiale isolasjonen tiltok.

TIL TYSKLAND: Endel norske jenter som hadde fått barn med tyske soldater, reiste til Tyskland etter krigens slutt.

Krigsbarn

Det ble født mellom 8000 og 10 000 krigsbarn under og etter okkupasjonen, barn med norsk mor og tysk far.

Oppveksten til krigsbarna var varierte sterkt. Foreldrene til endel barn giftet seg eller holdt kontakten, slik at barna hele tiden har hatt god kjennskap til sin far og øvrige familie i Tyskland, men det

er heller ikke uvanlig at krigsbarn først i voksenalder er blitt kjent med at faren var en tysk soldat.

Etter at Norges Krigsbarnforbund ble stiftet i 1986, har mer kunnskap om barnas opphav kommet for dagen. Forbundets oppgave er å være et praktisk arbeidsredskap for de krigsbarn som ønsker å finne frem til sin tyske far eller norske mor.

Lebensborn

Institusjonen Livskilde ble grunnlagt i Tyskland av Heinrich Himmler i 1935, med oppgave å ta seg av rase- og arvebiologisk verdifulle mødre og barn.

Våren 1941 ble det opprettet en egen avdeling av institusjonen Lebensborn i Norge under Reichskommissariat, i Abteilung Lebensborn.

Himmler hadde erklært seg betydelig interessert i de ventede tilskudd av godt nordisk blod som barn av norske kvinner og tyske soldater ville være, og i å sikre dette tilskuddet for tysksdommen. Målet var å få barna i varig tysk pleie eller adopsjon.

I praksis kom Lebensborn i Norge til å virke som et tysk offentlig organ for velferd og omsorg for de mødre og barn det hjalp. Det ble opprettet flere mødre- og barnehjem rundt om i landet.

KRIGSBARN: Jentehjorden hadde kurs i spebarnstell.

Bilag til Hp 28/4-95
108435

Arven etter gudfar

8. MAI

Den vonde dagen - det er knyttnevene mot vindusruten i bussen som kjører henne og moren bort. Arrestert. Eli Quisling Nordvik er 12 år. Slipper ut og sitter i et ribbet hus i flere dager - helt alene. Moren får hun ikke lov til å se på 11 måneder. Og hun kan aldri si hvem hun er.

ELI QUSLING NORDVIK var 7 år da morens fetter, Vidkun Quisling, talte i kringkastingen 9 april 1940. Han var gudfaren hennes. Krigen var ingen lek for NS-familien. Freden ble ikke bedre. Frigjøringsdagen ble den vonde dagen.

TERJE GUSTAVSEN

Krigen kommer som et skudd gjennom kjøkkenvinduet. Det treffer nesten moren i hodet. Det er det hun husker. Lillehammer 9. april.

Kanskje var det noen som trodde at den kunstneriske utformningen av vindusblendingen var et tegn til tyskerne.

Hun er syv år og har samme navn som moren - Eli. Vidkun Quisling er morens fetter og hennes egen gudfar. Faren er medlem av NS.

De var ofte på besøk hos Vidkun: - Jeg var litt engstelig for ham. Han var så stor og alvorlig og taus.

Hun følte det var en ære å bli løftet opp på kneet hans. Han var jo familiens store sønn. Det han sa var lov. Hans flyktningearbeide sammen med Nansen betydde mye dengang. Faren, Jørgen Nordvik, blir riksadvokat i Oslo. Hun og moren blir igjen et år i Lillehammer. Moren starter småhirden, leier ut rom og selger sølvrevskinn til tyskerne.

Den eldre broren, Nils, blir sendt til

Tyskland for videre utdanning, som det het, men havner som frontsoldat. De ser ham aldri mer...

Moren er forfatter og maler, har studert med Christian Krohg og Mattise, debututstilling sammen med Ludvig Karsten, skriver 20 barnebøker med illustrasjoner. Men inntektene er små.

Eli husker måltidene med poteter stekt i tran. Moren ville aldri kjøpe noe på svartebørs. Krigen står for henne som en den eneste lang kamp for å overleve.

Når freden kommer blir det verre.

- Men det var krigsårene som førte til at jeg føler meg så ynkelig av og til...

I dag er hun 62 år og medarbeider i et ukeblad.

VESTHEIM PRIVATSKOLE, en anstalt for rike barn. Hun skjønner ikke hvorfor familien vil at hun skal gå der. Hjemme har de jo nesten ikke penger til mat. Foreldrene er blitt skilt.

På skolen vil ingen ha noe med

henne å gjøre. Heller ikke andre NS-barn. Navnet brennemarker. Særlig i gymnastikk- og håndarbeidstimmene merker hun det, når de kan komme nær henne - dytter og spytter.

Etterhvert lar hun være å gå på skolen. Hun kjører trikk i stedet. Sagen Ring - rundt og rundt dagen lang.

En venn av familien sier fra: - Jeg tror vår lille forfatterinne kjører trikk om dagen...

Eli hadde skrevet mange bøker som moren hadde refusert. Men én blir sendt til et forlag og gitt ut med egne tegninger: Mipps dagbok - om livet på landstedet Sole i Bunnefjorden. Hun fikk 1000 kroner i honorar, en svimlende sum for en 10-åring. Kjøper en pram til 500 kr.

En dag kommer faren opp på skolen. Og hun blir så glad. Og hun synes det er så koselig, men det er broren som er død, falt ved fronten:

- Nils var ingen soldat. Men en glimrende tegner, svært begavet.

HOS FØREREN: Vidkun Quisling sammen med jentehirden på Gimle i mars 1942. Eli følte seg ikke velkommen blant de andre jentene og var bare på et par samlinger.

FLYALARM - og de kan ikke gå ned i kjelleren. De vet de vil bli frosset ut av de andre familiene. Så blir hun og moren sittende i stuen og spille kort.

Hun kan ikke huske at hun noen-sinne lekte med jevnaldrende. Jo, det var en jente som prøvde å komme inn på henne, men hun forsto etterhvert at hun var plantet der for å spionere på dem.

- Jeg tror jeg ble et voksent lite barn.

SLOTTET - en gang i måneden er hun der. Blir gående på kjøkkenet mens moren er inne og snakker med Vidkun. En rik tante har skaffet dem

De var ofte på besøk hos Vidkun: - Jeg var litt engstelig for ham. Han var så stor og alvorlig og taus.

en leilighet i Hafstrands gate. Det er alltid mye folk innom - også gode nordmenn. Hun tror mange kommer for å få moren til å gå i forbønn. Slik er det hun oppfatter det. Moren hadde alltid med seg en liste med navn til Slottet. Nesten hver uke går de ned på kontoret til faren, og hun hører henne si: - Kan ikke du gjøre noe...

SMÅHIRDEN - kanskje kan hun få noen venner der? For noe vil hun gjøre. Og hun vil gjøre det ordentlig, skal det først være. Hun maser og

maser på moren, nesten truer henne til å skaffe en uniform. Tropper opp på første møte, men noe er galt. Hun er den eneste i uniform. Og hun kjenner hvordan navnet skaper avstand også der. De synes nok hun står for nær Føreren. Hun går dit bare tre-fire ganger - og aldri mer i uniform.

VÅREN 1945 - en anelse av at noe forferdelig skulle komme til å skje. De voksne snakket om et nytt våpen som skulle snu krigen og avgjøre alt. Hun visste med seg selv at det var noe uvirkelig. Hun fulgte med på Filmavisen hver uke, men det var jo bare propaganda, og hun begynte å skjønne det: - Vi hadde jo radio, vi, men det hjalp ikke. For ingen hørte på London.

NESODDEN, 7. mai 1945 - gjødsel og sol. De har flyttet ut på besteforeldrenes landsted Sole ved Presteskjær i Bunnefjorden. Der har de kyllinger og høner og noen jordlapper. Reisen hadde vært lang og omstendelig.

Hun nærmest bønnfaller moren om å dra inn til Oslo denne mandagen - for å hente drops i bytte for sukker hun har skrapet sammen. Søtsaker er blitt en besettelse. Bare det blir fred og sukker skal hun kjøpe alt hun kan og lage karameller.

Moren drar, men har nok også andre ærender. Om kvelden kommer hun rystet tilbake. Fiskeskinnskøene har gått i oppløsning, farven fra den sortmalte hatten renner nedover ansiktet. På båten har folk truet henne,

sagt at de skulle drepe henne og hele familien...

DEN VONDE DAGEN - 8. MAI. Så står de der plutselig, menn med geværer. Eli og moren hadde fortsatt å jobbe med gjødslingen som om ingenting skulle skje. Der står handelsmannen med bajonett og er ikke lenger vennlig bak disk. Bryskt ber han dem forlate alt og følge med. Straks!

Oppe på veien står en buss med andre NS-folk stuet inn. Utenfor en flokk sinte og opphissede mennesker som kaster sten og banker knyttneven i vindusrutene.

- Jeg tror ikke at jeg gråt, men jeg var helt nummen, som frosset fast, og forsto ingenting.

De kjøres til en alkoholikeranstalt på Ski, overnatter på mannsavdelingen første natten, på høyballer strødd ut over gulvet. Etter et par dager blir Eli sendt hjem til Sole: - Vent der, jeg kommer vel om en uke, sier moren.

Huset er endevidt og tømt, sølv-tøy og penger er borte, også det som er igjen av honoraret hennes. Og alle kyllingene. Det er det verste. Hun er 12 år og helt alene i et ribbet hus. Passer på hønene som de ikke har funnet. Om natten sover hun hos en einstøt nabodame som er kledd i filler hekket sammen med sikkerhetsnåler: - Etter tre netter ble hun lei av meg.

Eli skjønner hun må komme seg av gårde. Da ringer en tante som er god jøssing. Jo, hun får nå komme: - Men

ENDELIG FRI!

8. mai 1945

- hva ble vi frigjort fra?

På Forsvarsmuseet på Akershus Festning vil du finne svaret. Vår spesielle frigjøringsutstilling er noe for deg.

Annerledes - Spennende - Viktig

Bestill time for omvisning på denne utstillingen eller for en av våre andre temaautstillinger fra 2. verdenskrig.

Du treffer oss på
tlf. 22 40 35 86 / 22 40 37 69.

Hos oss er det gratis. Vi har kafeteria.

FORSVARSSAK

ER

FREDSSAK

Norges Forsvarsforening

Dette er blant

noen av de mange upopulære temaene som omhandles i boken «REFLEKSJONER over 50 år».

Den setter historien i et annet lys og blir av den grunn ikke velsett hos alle dem som bare vil lese de seirendes ensidige historieframstilling.

Boken er som et lite leksikon der en lett finner ankepunktene og de forhold som er blitt fortiet eller fordreid og lite paaktet av folk flest.

Dette er en bok for alle som vil vite mer.

Ved Hans Gervik
320 s., kr. 168,-
i bokhandelen eller kr. 200,-
til postgiro 08143978681.

Trans Forlag,
1734 Hafslundsøy

GJEMT: Eli Quisling Nordvik, 62 år. 50 år etter krigen tør hun ennå ikke si hvem hun er eller bruke morens pikenavn.

gå endelig bakinngangen så ingen ser deg.

Hun pakker tøy i en bristeferdig koffert og kommer seg på en eller annen måte inn til Oslo. Klamrer seg til den lille bastarden av en hund som er hennes.

En tynn, liten pike med pistrete hår og en slitt blå kåpe som er blitt altfor liten og en verden som var blitt fullstendig gal. For det var blitt 16. mai, og rundt henne bare festberuste mennesker, med glade flagg og jub-

lende sang – alt det som hun ikke var.

17. mai får hun ordre om å holde seg inne.

MØLLERGATEN 19 – kanskje er mor der? Hun har sneket seg av gårde og spør etter Eli Quisling Nordvik. Vaktene ser rart på henne: – Nei, hun er i hvert fall ikke her.

BREDTVET KVINNEFENGSEL, det er blitt september, og først nå har de fått vite at moren sitter der. Eli er blitt tatt hånd om av en rik tante. De kommer kjørende i bil med sjåfør. Fængselsbestyrerinnen er bister: – Dette barnet har ikke godt av å se en så bedervelig mor.

Først i april 1946 får hun besøke moren. Det sitter alltid to vakter i rommet. De får aldri lov til å ta på hverandre.

Moren sitter i fængsel 2½ år, faren får en dom på 12 år, men slipper fri i 1951: – Jeg fikk et godt innblikk i norske fængsler på den tiden.

VALLER SKOLE – hun skal begynne i 2. real og blir kalt inn til rektor. Han har undersøkt hennes fortid som nazist på Lillehammer – som 7-åring! Hun skal få lov til å begynne.

På tavlen skriver de andre elevene stadig navnet hennes – Eli Quisling. Foreldrenes fortid skal hun aldri bli fri fra.

Det gikk lang tid før hun oppdaget at presten uten videre hadde strøket Quisling-navnet fra dåpsattesten.

Nå lurte hun på om hun skal kreve det tilbake: – Det er jo i grunnen et vakkert navn.

PÅ FEIL SIDE

Quisling

Vidkun Quisling, stifter og leder av Nasjonal Samling, ble henrettet 24. oktober 1945. Om kvelden den 9. april 1940 hadde han over Oslo-kringkasteren erklært, uten offisiell tysk støtte, at han var landets nye statsminister. Dette er blitt kalt et av historiens første enmannskupp pr. radio. Samtidig ga han ordre om stans i mobiliseringen, men folks forbitrelse over hans handling bare økte motstandsviljen. Seks dager senere tvang tysk motstand ham til å tre tilbake. 1. februar 1942 ble han innsatt av tyskerne som ministerpresident, og erklærte 5. februar at han hadde overtatt kongens og Stortingets myndighet. Quisling ønsket en ny forfatning basert på et korporativt styre, men fikk aldri gjennomført sine planer. Han hadde et stort ansvar for overgrep begått mot sivilbefolkning og motstandsfolk, og for deportasjonen av jøder. Etter å ha overgitt seg til politiet 9. mai 1945, ble han dømt

DØDSDØMT: Vidkun Quisling i luftegården på Møllergt. 19.

til døden av Eidsivating lagmannsrett 10. september. Høyesterett avsto hans anke. Quislings navn er blitt en internasjonal betegnelse for en som slutter seg til sitt lands fiender.

"Kampene i Norge 1940"

Dette enestående bokverk utkom første gang i 1978, og har vært utsolgt i over 15 år og er sterkt etterspurt. Til jubileums-året 1995 utkommer *en utvidet og revidert 2. utgave*. Bokverket er i 2 bind (20x30 cm) i gedigen innbinding, og på ca. 700 sider med 800 illustrasjoner i forfatteren, tegneren og vernepliktig major *Andreas Hauges* uforlignelige og dramatiske strek. Major Hauge har besøkt åstedene for samtlige kamphandlinger og rekonstruert krigshandlingene med kart, skisser og tekst, som med skremmende realisme gir oss et bilde av våre soldaters innsats. *For slekt og etterkommere er bøkene en dokumentasjon, for alle endel av vår historie i dette hundreåret.*

Bøkene bringer liste over falne i tidsrommet 9.april-10.juni 1940.

Aftenposten om førsteutgaven: "*Fremragende om 1940*".

"Sjøfarten" om førsteutgaven: "*Et praktverk*".

Et stykke Norgeshistorie av sjelden og varig verdi.

Bokverket er under utsendelse fritt levert postkontor i oppkrav kr. 1180,- Porto og gebyr er betalt.

Verket selges bare direkte fra forlaget. Bestilling blir bekreftet. Vi garanterer en førsteklasses utførelse.

Krigshistorisk Forlag a.s

Til Krigshistorisk Forlag a.s, Dronningens gt. 3/5, P.boks 336, 3201 Sandefjord

Jeg bestiller "Kampene i Norge 1940" i 2 bind fritt levert postoppkrav for kr.1180,-

Navn Bruk blokkbokstaver

Adr

Postnr. Poststed

Dato Underskrift AB

Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund

Ung, men ikke historieløs

YS er en 18 år gammel hovedorganisasjon for arbeidstakere – uavhengig av politiske partier, og i sterk vekst. YS-forbundene forfekter dagens verdier uten å glemme hva historien har lært oss. Å fremme forsvarstanken står derfor sentralt i vedtektene til to av forbundene.

Hovedtyngden av medlemmene arbeider i tjeneste- og serviceyrker i offentlig og privat sektor. Ring telefon 22 05 36 00 og du får vite mer om hvorfor YS er et moderne alternativ i norsk arbeidsliv.

Klaus Førevaa